МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

С. М. Білівненко, Ю. І. Головко, І. М. Кривко

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до підготовки, оформлення та захисту кваліфікаційної роботи для здобувачів вищої освіти ступеня магістра
спеціальності 032 «Історія та археологія»
освітньо-професійної програми «Історія»

Затверджено
Вченою радою ЗНУ
протокол № від

Запоріжжя
2024

УДК 378.147.091.3:001]:94(076.5)
Б612

Білівненко С. М., Головко Ю. І., Кривко І. М. Методичні рекомендації до підготовки, оформлення та захисту кваліфікаційної роботи для здобувачів вищої освіти ступеня магістра спеціальності 032 «Історія та археологія» освітньо-професійної програми «Історія». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2024. 47 с.

Методичні рекомендації підготовлені відповідно до вимог освітньо-професійної програми «Історія» спеціальності 032 Історія та археологія. Уміщені рекомендації щодо вибору та формулювання теми кваліфікаційної роботи магістра, підготовки та проведення наукового дослідження, особливостей структури та змісту роботи. Акцентовано вимоги та особливості оформлення кваліфікаційної роботи магістра, дотримання чинних стандартів та принципів академічної доброчесності. Пояснюється процедура захисту та оцінювання кваліфікаційної роботи магістра.

Методичні рекомендації призначені для здобувачів вищої освіти ступеня магістра денної та заочної форми здобуття освіти освітньо-професійної програми «Історія» спеціальності 032 «Історія та археологія».

Рецензент
В. І. Мільчев, д.і.н., професор, професор кафедри джерелознавчих студій та суспільних комунікацій

Відповідальний за випуск
О. М. Маклюк, к.і.н., доцент, декан факультету історії та міжнародних відносин

ЗМІСТ

ВСТУП 4
РОЗДІЛ 1 Підготовка кваліфікаційної роботи магістра 6
1.1 Вибір та затвердження теми кваліфікаційної роботи магістра 6
1.2 Планування та виконання дослідницької частини роботи 6
РОЗДІЛ 2 Структура кваліфікаційної роботи магістра 8
2.1 Вступ до кваліфікаційної роботи магістра 8
2.2 Основна частина 11
2.3 Висновки 12
2.4 Список використаних джерел та літератури 12
2.5 Додатки 13
РОЗДІЛ 3 Оформлення кваліфікаційної роботи магістра 14
3.1 Загальні вимоги 14
3.2 Нумерація сторінок та частин тексту 15
3.3 Оформлення структурних елементів 15
3.4 Таблиці 15
3.5 Цитати 16
3.6 Посилання 16
3.7 Список використаних джерел та літератури 17
3.8 Додатки 18
3.9 Примітки 18
РОЗДІЛ 4 Захист кваліфікаційної роботи магістра 19
4.1 Підготовка до захисту 19
4.2 Процедура дотримання академічної доброчесності 20
4.3 Процедура захисту, критерії оцінювання, апеляція 21
4.4 Атестація здобувачів вищої освіти ступеня магістра з використанням технологій дистанційного навчання 23
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА 24
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ 26
Додаток А Зразок заяви щодо теми та призначення керівника 28
Додаток Б Зразок оформлення титульного аркуша кваліфікаційної роботи магістра 29
Додаток В Зразок оформлення змісту 30
Додаток Г Зразок оформлення завдання 31
Додаток Д Зразок оформлення рефератів 33
Додаток Е Зразок оформлення розділу та підрозділів 34
Додаток Ж Приклади оформлення бібліографічного опису 35
Додаток И Зразок оформлення списку використаних джерел та літератури 44
Додаток К Зразок оформлення декларації про доброчесність 46

ВСТУП

Кваліфікаційна робота магістра є обов'язковою і невіддільною частиною підготовки магістрів історії та археології, обов'язковим компонентом освітньої програми «Історія» (цикл професійної підготовки спеціальності, 12 кредитів), а також обов'язковою формою атестації випускників (захист кваліфікаційної роботи магістра) та підставою для присудження ступеня магістра історії та археології.

Кваліфікаційна робота магістра є самостійним та індивідуальним дослідженням, з елементами дослідництва та інновацій, передбачає поглиблене осмислення наукової проблеми, має продемонструвати рівень опанування автором роботи методик здійснення наукових досліджень, навичок творчого розв'язання інтелектуальних завдань, рівень підготовки здобувача вищої освіти до самостійної наукової та дослідницької роботи.

Кваліфікаційна робота магістра має демонструвати здатність здобувача освіти вести науковий пошук, виявляти та формулювати наукові проблеми (завдання), знаходити рішення наукових проблем (завдань), фахово працювати історичними джерелами та науковою літературою, застосовувати загальні та спеціальні методи дослідження, готувати та презентувати науковий текст, формулювати та обґрунтовувати висновки.

Підготовка кваліфікаційної роботи магістра спрямована на формування наступних програмних результатів навчання:

1. Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень.

2. Здійснювати рецензування, коментування, анотації наукових, науково-популярних, освітніх та публіцистичних текстів, які стосуються питань історії та археології.

3. Розробляти й реалізовувати історичні та міждисциплінарні проєкти з урахуванням сучасних методологічних підходів

4. Застосовувати у професійній діяльності у сфері історії та археології сучасні цифрові інструменти й технології для пошуку, збереження й оброблення інформації, у тому числі для виконання наукових досліджень і реалізації освітніх та інноваційних проєктів.

5. Планувати й виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки.

6. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та / або археології до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

7. Розширювати актуалізовану джерельну базу за рахунок введення до наукового обігу архівних джерел, опрацювання фондів музеїв, участі у наукових й археологічних експедиціях тощо.

Структура методичних рекомендацій відповідає основним етапам підготовки та оформлення кваліфікаційної роботи магістра, що деталізовано у змісті публікації. Методичні рекомендації містять додатки, які унаочнюють

особливості структури та оформлення кваліфікаційної роботи магістра, а також пояснюють процедуру захисту та критерії оцінювання кваліфікаційних робіт магістрів.

Кваліфікаційна робота магістра є самостійним оригінальним науковим дослідженням, яке спрямоване на розв'язання складної задачі дослідницького або інноваційного характеру в галузі історії та археології.

Підготовка кваліфікаційної роботи магістра спрямована на формування та розвиток здатності

- до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- працювати автономно;
- спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- спілкувати іноземною мовою;
- оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт;
- ухвалювати обґрунтовані рішення;
- виявляти та досліджувати історичні й археологічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію;
- здійснювати історичні й археологічні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних наук;
- презентувати та обговорювати результати досліджень і професійної діяльності у сфері історії та археології;
- виявляти специфіку в підходах до вирішення проблем в галузі історії та археології представників різних наукових напрямів та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки;
- розробляти й реалізувати наукові та прикладні проєкти у сфері історії, археології та дотичних до них міждисциплінарних проєктах;
- використовувати сучасні цифрові інструменти й технології для проведення досліджень та професійної діяльності у сфері історії та археології;
- усвідомлювати принципи академічної доброчесності та норм професійної етики;
- до написання аналітичних та публіцистичних гуманітарних текстів, систематизованого викладу та обґрунтування результатів дослідницької та проєктної дільності;
- використовувати у науково-дослідницькій та науково-педагогічній діяльності досвід та здобутки європейської та світової історичної науки.

Підготовка кваліфікаційної роботи магістра передбачає виконання кількох окремих, але взаємопов'язаних завдань, які, фактично, можна вважати етапами підготовки кваліфікаційної роботи магістра.

РОЗДІЛ 1
ПІДГОТОВКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА

1.1 Вибір та затвердження теми кваліфікаційної роботи магістра

Першим і надзвичайно важливим етапом підготовки кваліфікаційної роботи магістра є вибір та формулювання теми дослідження. Обираючи (формулюючи) тему для кваліфікаційної роботи слід враховувати її актуальність, новизну, забезпеченість джерельною базою (доступність джерельної бази), наявність / відсутність історіографічного доробку, компетентність та фахову підготовку магістранта, наукові інтереси та особисту зацікавленість у результатах дослідження. Теми кваліфікаційних робіт магістрів рекомендується визначати відповідно до провідних напрямків наукових досліджень випускових кафедр та наукових керівників, та обов'язково в межах предметної області. Можливим і доцільним є продовження наукових студій, започаткованих на рівні бакалаврату (курсових робіт, участі в проєктах, інших формах науково-дослідницької діяльності).

Тема кваліфікаційної роботи магістра формулюється лаконічно та однозначно, має давати чітке уявлення про предмет даного дослідження. Науковими керівниками кваліфікаційних робіт магістрів призначаються науково-педагогічні працівники кафедр ЗНУ, які мають науковий ступінь (кандидат / доктор наук) та займають посаду доцент/професор кафедри. Науковим консультантом роботи може бути співробітник іншого вищого навчального закладу, який відповідає вимогам до наукових керівників кваліфікаційної роботи магістра.

Є сенс розглянути кілька дотичних тем, порівняти їх та обрати оптимальний варіант, який фіксується в заяві магістранта (див. додаток А) і виноситься науковим керівником кваліфікаційної роботи магістра на обговорення кафедри (жовтень) та науково-методичної ради факультету (листопад). Остаточно тема кваліфікаційної роботи магістра затверджується спеціальним наказом ректора університету.

Рецензента / рецензентів (у тому числі зовнішніх) кваліфікаційної роботи магістра призначає випускова кафедра.

1.2 Планування та виконання дослідницької роботи

На початку дослідницької роботи рекомендується скласти план-конспект кваліфікаційної роботи магістра та графік виконання окремих дослідницьких завдань. Це допоможе раціонально організувати та якісно реалізувати науковий проєкт. План-конспект та графік складаються за допомоги наукового керівника (наукових консультантів) і передбачають подальше коригування та уточнення. Графік має враховувати час для евристичної роботи, передбачати можливість додаткових пошуків та вирішення супутніх наукових проблем (наприклад, переклад), тобто, не бути надто щільним та жорстким.

Одним із найважливіших етапів підготовки кваліфікаційної роботи магістра, який значною мірою визначає майбутні результати дослідження, рівень їх науковості та обґрунтованості висновків, є збір матеріалів.

Обов'язковим є ознайомлення з науковими студіями з обраної (та дотичними) тематики як в українській, так і у світовій історіографії, і особливу увагу слід звернути на новітні публікації. Формування джерельної бази дослідження є сенс починати одразу, одночасно з ознайомленням з історіографією, одразу враховуючи прогалини та «білі плями». Джерельна база кваліфікаційної роботи магістра може бути достатньо різноманітною, містити архівні матеріали, опубліковані джерела, усноісторичні записи, зібрані власноруч магістрантом, речові пам'ятки і т. д. Особливої уваги потребуватимуть джерела, які будуть уперше введені до наукового обігу. Критично важливо, формуючи джерельну базу кваліфікаційної роботи магістра, одразу звертати увагу на особливості конкретного джерела, його походження, рівень вірогідності, інформативні можливості, фіксувати всі вихідні дані, потрібні для формування якісного наукового тексту (облік, база даних, реєстр і т. д.). Своєчасна систематизація всіх матеріалів допоможе зекономити час та полегшить написання наукового тексту. Доцільним також є використання спеціального програмного забезпечення для формування списків використаних джерел та літератури, а також бібліографічних посилань.

Починати роботу над текстом можна з будь-якого змістовного розділу, або його частини, де є достатній джерельний матеріал та загальне розуміння / бачення вирішення конкретного дослідницького завдання. Це чорновий варіант, який передбачає подальші удосконалення, уточнення, узгодження з іншими частинами кваліфікаційної роботи магістра. Критично важливо дотримуватися складеного плану, поставлених дослідницьких завдань, не забувати про об'єкт, предмет та мету кваліфікаційної роботи магістра, адже все це забезпечує реалізацію даного наукового проєкту та можливість отримати науково обґрунтовані висновки за темою дослідження. За можливості слід уникати зайвої описовості та переказування змісту джерел, адже кваліфікаційна робота магістра це самостійне наукове дослідження, яке має містити елементи власного, авторського бачення вирішення конкретної наукової проблеми. Важливим елементом кваліфікаційної роботи магістра є доказовість тверджень, належне використання джерельної бази, формулювання якісних висновків.

Доцільним є формування списку одночасно з початком збору матеріалів та початку написання чернетки тексту, одразу з урахуванням усіх вимог щодо бібліографічного оформлення, адже це значною мірою убезпечує від помилок, у тому числі технічних (не той номер журналу, не ті сторінки і т. д.), оскільки зі збільшенням обсягу тексту збільшується та урізноманітнюється список джерел та літератури. Особливо актуальною є фіксація електронних ресурсів, які можуть змінюватись або взагалі зникати, наприклад, електронні ЗМІ, або соціальні мережі – у такому випадку критично важливо створити бібліографічний опис вчасно, або системно формувати власний архів матеріалів (наприклад, за допомогою скриншотів із зазначенням дати опрацювання матеріалів).

РОЗДІЛ 2
СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА

Змістовна частина (основна) кваліфікаційної роботи магістра складається з наступних елементів:

1) титульний аркуш,
2) зміст,
3) перелік умовних скорочень, позначень, термінів (за необхідності),
4) вступ,
5) змістові розділи (орієнтовно 2–3),
6) висновки.

Саме ці елементи визначають обсяг основного тексту кваліфікаційної роботи магістра. Рекомендований обсяг змістовної (основної) частини кваліфікаційної роботи магістра – 70–90 сторінок основного тексту. Визначається обсяг основного тексту за номером останньої сторінки висновків, тобто, якщо остання сторінка висновків має номер 75, то обсяг основного тексту роботи 75 сторінок.

Наступні після висновків структурні елементи кваліфікаційної роботи магістра не враховуються в основний обсяг, а саме: список використаних джерел та літератури, також додатки (за наявності). Ці структурні елементи мають нумерацію сторінок, яка продовжується, але до обсягу основного тексту не зараховуються. Ці елементи входять до загального обсягу роботи, який відповідає номеру останньої сторінки тексту.

До структури кваліфікаційної роботи магістра, але не до основного тексту, також включаються:

1) завдання (технічне),
2) реферат (українською мовою),
3) summary (реферат англійською мовою).

Дані елементи розташовуються між титульною сторінкою та змістом, підшиваються в обкладинку готової кваліфікаційної роботи магістра, але не фіксуються в змісті, не мають нумерації, не враховуються в обсяг основного тексту.

Титульний аркуш – це перший аркуш кваліфікаційної роботи магістра, де зазначається затверджена наказом по університету тема кваліфікаційної роботи магістра, відповідно, тема на титульній сторінці не може відрізнятися від затвердженої (це не рекомендація, це категорична вимога). Також на титульній сторінці також вказується автор кваліфікаційної роботи магістра, науковий керівник кваліфікаційної роботи магістра, рецензент / рецензенти кваліфікаційної роботи магістра (див. додаток Б). Титульний аркуш оформлюється відповідно до вимог Положення про порядок проведення атестації здобувачів освіти та організацію роботи екзаменаційної комісії в Запорізькому національному університеті (2023).

Зміст кваліфікаційної роботи магістра – це окремий аркуш, який містить перелік усіх без виключення елементів, наявних у роботі після самого змісту, починаючи з переліку скорочень або вступу, а також усі розділи та підрозділи,

список використаних джерел та літератури, додатки (див. додаток В). Зміст відображає якість планування роботи: рівнозначність розділів (завдань), відповідність назв розділів темі кваліфікаційної роботи магістра, відсутність / наявність повторів. У змісті обов'язково вказуються сторінки, на яких починаються відповідні структурні елементи кваліфікаційної роботи магістра.

Перелік умовних скорочень не є обов'язковим елементом кваліфікаційної роботи магістра – потреба в ньому виникає за умови частого (більш як три рази) використання в основному тексті скорочень, абревіатур або термінів, які не можна вважати загальновживаними. Наприклад, до загальновживаних і зрозумілих можна віднести абревіатури УРСР, ООН, ДСТУ, але абревіатури ДАЗО (Державний архів Запорізької області), КРМ (кваліфікаційна робота магістра), АЕ (археологічна експедиція) потребують пояснення і можуть бути включені до списку скорочень / абревіатур. Список складається за алфавітним порядком і передбачає пояснення сутності скорочення:

АЕ – археологічна експедиція
ДАЗО – Державний архів Запорізької області

2.1 Вступ до кваліфікаційної роботи магістра

Вступ до кваліфікаційної роботи магістра є важливим та неодмінним її елементом, який має коротко та максимально конкретно пояснити сутність та значення даного наукового дослідження. Якість виконання даної частини роботи може суттєво позначитись на оцінюванні кваліфікаційної роботи магістра як рецензентом / рецензентами, так і членами екзаменаційної комісії.

Вступ складається з обов'язкового набору елементів, розташованих у наступній послідовності:

1) актуальність теми дослідження – це обґрунтування необхідності вивчення зазначеної на титульній сторінці теми у контексті вирішення завдань теоретичного, наукового, прикладного, суспільного і т. п. характеру, пояснення значення даного питання (проблеми) для сучасних історичних, історіографічних, джерелознавчих, етнографічних та інших студій, фактично, це відповідь на питання про доцільність даного дослідження; актуальність теми формулюється у довільній формі, рекомендується використання дієслів «визначається», «полягає», «пов'язана» і т. д.;

2) об'єкт дослідження – це поняття узагальнене, яке характеризує процес або явище, в межах якого виникає / фіксується конкретна наукова проблема, фактично, це середовище, в якому існує досліджуваний історичний факт, проблематика, яка зазначена у темі кваліфікаційної роботи магістра;

3) предмет дослідження – це поняття конкретне, яке визначається як конкретний історичний факт (феномен), що є частиною об'єкта дослідження, предмет дослідження має бути чітко зафіксований у назві теми кваліфікаційної роботи магістра;

4) мета дослідження – формулюється як пояснення прагнень автора

наукової роботи, категорично узгоджується з темою кваліфікаційної роботи магістра, орієнтує на перспективні результати;

5) дослідницькі завдання – відображають процес, етапність реалізації мети дослідження, пояснюють, що саме автор вважає за необхідне зробити задля досягнення поставленої мети; дослідницькі завдання мають логічно відображатися у структурі роботи (розділи та підрозділи), а у вступі формулюватися за допомогою дієслів «висвітлити», «проаналізувати», «дослідити», «вивчити», «встановити» і т. д.;

6) хронологічні межі – визначаються як верхня та нижня хронологічні межі (або період) предмету (об'єкту) дослідження з обов'язковим поясненням / обґрунтуванням обох меж;

7) територіальні межі – визначаються як географічна локалізація предмета (об'єкта) дослідження з обов'язковим поясненням / обґрунтуванням;

8) наукова новизна результатів дослідження – коротка анотація особистого внеску автора у вирішення конкретних наукових проблем, можливо у порівнянні з попереднім станом досліджень («уперше висвітлено...», «уперше залучено...», «уперше використані...»), але ні в якому разі це не може бути опис змісту самої роботи або перелік виконаних завдань;

9) теоретичне значення результатів дослідження – визначається можливостями / рекомендаціями щодо використання отриманих результатів у подальших наукових студіях, наприклад, у контексті об'єкта або предмета дослідження;

10) практичне значення результатів дослідження – передбачає можливості / рекомендації щодо використання отриманих результатів у практичній діяльності, наприклад, у викладанні конкретних навчальних дисциплін або розробці нових, застосування в музейній сфері, в архівній справі, у виставковій, екскурсійній діяльності, пам'яткоохоронній або просвітницькій діяльності;

11) апробація результатів дослідження – передбачає бібліографічний опис (список) усіх опублікованих матеріалів, наприклад, стаття, розвідка, повідомлення, тези конференції, підготовлених здобувачем / здобувачкою вищої освіти ступеня магістра за темою кваліфікаційної роботи самостійно або у співавторстві, наприклад, з науковим керівником;

12) структура кваліфікаційної роботи магістра являє собою стандартизований опис структури самої роботи, а саме:

Структура роботи підпорядкована меті та завданням дослідження. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, ... розділів (... підрозділів), висновків, списку використаних джерел та літератури (... позицій джерел та ... позиції літератури). Обсяг основної частини роботи складає ... сторінки машинописного тексту, загальний обсяг магістерської роботи – ... сторінок.

2.2 Основна частина

Основна частина кваліфікаційної роботи магістра складається з розділів,

рекомендована кількість розділів – 2–3, але за необхідності може бути більше. Розділи можуть мати частини – підрозділи, які обов'язково мають вказуватись у змісті. Підрозділ має мати сенс і зміст, тому рекомендований мінімальний обсяг підрозділу – 5 сторінок. Подальше дроблення тексту не рекомендується.

Перший розділ кваліфікаційної роботи магістра має бути присвячений аналізу наукової розробки проблеми, джерельної бази та методам (методології) дослідження – рекомендується в назві та структурі першого розділу враховувати саме такий зміст та саме ці компоненти.

Аналіз історіографічного доробку безпосередньо визначається темою кваліфікаційної роботи магістра і має бути виключно авторською розробкою. Переважна увага має бути приділена саме тим науковим текстам, які безпосередньо використовувались у кваліфікаційній роботі магістра, стали теоретичним підґрунтям роботи, або є принципово важливими для конкретного напрямку досліджень. Рекомендується звертати увагу на новітню історіографію (сучасну українську та світову), на наукові дискусії, на визначення сучасною історіографією проблемних питань у конкретному науковому напрямку. Важливим висновком з історіографічного огляду може бути визначення кола проблемних питань, акцентування «білих плям», які варто, потрібно й можливо досліджувати. Категорично обов'язковими є посилання на згадувану в тексті наукову літературу. Обсяг історіографічної частини розділу не регламентується, але він має бути достатнім для висновків.

Аналіз джерельної бази також безпосередньо визначається специфікою теми кваліфікаційної роботи магістра, має бути абсолютною авторською розробкою, і передбачає не стільки перелік використаних джерел, скільки пояснення їх інформативних можливостей. Для цього може бути використаний метод класифікації, який дозволяє систематизувати актуалізовані джерела та проаналізувати їх інформативні можливості, наприклад, за видами. Важливим висновком з огляду джерел може бути формулювання підходів / технологій для вирішення конкретних наукових проблем, або навпаки, підтвердження неможливості вирішення конкретної проблеми. Рекомендується використання теоретичних джерелознавчих досліджень та навчальних видань з історичного джерелознавства, які можуть допомогти з осмисленням та узагальненням джерельної бази дослідження. Категорично обов'язковими є посилання на згадувані джерела. Обсяг джерелознавчої частини розділу так само не регламентується, але він має бути достатнім для висновків.

Висвітлення методології (методів) дослідження передбачає акцентування саме на тих методах і принципах історичного пізнання, які були використані у кваліфікаційній роботі магістра безпосередньо. Рекомендується конкретизувати, наводити приклади вирішення конкретних дослідницьких завдань за допомогою конкретних методів, отримання конкретних наукових результатів. За необхідності можливим є пояснення особливостей використання специфічної наукової, вузько професійної, історичної і т. п. термінології, або запровадження нової. Методологічна частина розділу має продемонструвати теоретичні знання та практичні навички здобувача / здобувачки освіти, розуміння сутності наукового дослідження, спроможність переконливо та

обґрунтовано розв’язати конкретну наукову проблему.

Перший розділ має закінчуватись висновками, в яких має бути відображений стан наукової розробки проблеми, наявна (актуалізована) джерельна база та можливості застосування сучасної наукової методології. Допускається формулювання на основі викладеного у першому розділі матеріалу власної гіпотези (або кількох), яка буде доведена або спростована безпосередньо самим дослідженням.

Решта розділів мають бути присвячені вирішенню основних дослідницьких завдань, містити фактичний та аналітичний матеріал, розташований у логічній, хронологічній, тематичній або іншій послідовності, не містити повторів та зайвої описовості, натомість варто більше уваги приділяти встановленню причинно-наслідкових зв’язків та належному обґрунтуванню авторських тверджень. Кожний розділ категорично має завершуватися висновками, які мають відображати не процес дослідження, а результати наукових пошуків, вирішення поставленого завдання. Рекомендований обсяг висновків наприкінці розділів – у межах половини сторінки. Висновки до підрозділів (за наявності підрозділів) не є обов’язковими.

2.3 Висновки

Висновки – це завершальна частина кваліфікаційної роботи магістра, в якій мають бути відображені основні результати наукового дослідження. Важливо пам’ятати, що висновки мають показати виконання всіх поставлених дослідницьких завдань та досягнення мети кваліфікаційної роботи магістра, тому можуть / мають структурно відповідати логіці та послідовності дослідницьких завдань, визначених у вступі до кваліфікаційної роботи магістра. Висновки мають бути логічними та зрозумілими. Допускається структуризація тексту (нумерація пунктів висновків). У висновках можна і варто розкрити / підкреслити новизну отриманих результатів, їх науковість та обґрунтованість. Висновки не мають бути переказом змісту кваліфікаційної роботи магістра, констатацією факту проведення певної роботи, механічним поєднанням висновків з окремих розділів. У тексті висновків не має бути посилань або цитат, адже висновки це виключна авторська розробка, авторський текст, який має містити власні думки автора, особисті наукові здобутки. Оптимальний обсяг висновків – 3–5 сторінок.

2.4 Список використаних джерел та літератури

Список використаних джерел та літератури є обов’язковою частиною наукової роботи, являє собою перелік усіх джерел та всієї наукової літератури, які використовувались та згадувались у тексті кваліфікаційної роботи магістра. Список використаних джерел та літератури складається з двох основних частин: джерела та література. Наповнення обох частин списку напряму залежить від змісту та особливостей теми кваліфікаційної роботи магістра, тому не може мати зразків для наслідування. За необхідності (наявності) перша частина списку може бути розподілена на «неопубліковані джерела» (архівні

матеріали) та «опубліковані джерела» (збірки документів, мемуаристика, законодавство і т. д.). Усі джерела та всі література розташовуються за алфавітним порядком, спочатку кириличні видання, потім видання латиницею та ін. (у межах своїх частин). Усі джерела та вся література вносяться до списку мовою оригіналу (мовою оригіналу виконується весь бібліографічний опис конкретного видання, тобто, видання англійською мовою оформлюється англійською мовою). Ця ж вимога стосується назв архівів, бібліотек, музеїв та інших установ, які зазначаються в бібліографічних описах, тобто, назва польського архіву пишеться польською мовою.

Нумерація списку використаних джерел та літератури наскрізна.

2.5 Додатки

Додатки не є обов'язковою частиною роботи. Додатки є останньою складовою частиною кваліфікаційної роботи магістра, можуть містити тексти (документи, матеріали усноісторичних опитувань і т. д.), зображення (репродукції, фотографії, окремі кадри з кінофільмів і т. д.), упорядковані кількісні дані (таблиці), діаграми та графіки, карти, схеми і т. п. Додатки можуть допомагати у розкритті змісту проведеного дослідження або становити окрему самостійну цінність та бути елементом новизни (наприклад, публікація архівного документа). Додатки обов'язково мають мати відношення до тексту (змісту) кваліфікаційної роботи магістра, згадуватись у тексті (з посиланням на додаток). Розміщуються додатки після списку літератури, можуть виконуватись на аркушах іншого формату (але складаються до формату А4), допускається використання меншого шрифту (наприклад, для таблиць), використання кольорів і т. д. Аркуші додатків включені до загальної нумерації, кожний додаток обов'язково має власний заголовок, за необхідності – розлогіше пояснення, а також обов'язкове посилання на джерело інформації (ця інформація наводиться у виносці внизу сторінки).

РОЗДІЛ 3
ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА

3.1 Загальні вимоги

Кваліфікаційна робота магістра виконується літературною українською мовою із категоричним дотриманням вимог сучасного правопису. Текст має бути логічним, зв'язним, зрозумілим, структурованим (поділений речення та абзаци), релевантним, без завеликих та заскладних речень, спрямованим на обґрунтування результатів наукового дослідження.

У тексті кваліфікаційної роботи магістра мовою оригіналу наводяться:

1) назви періодичних видань (журнали, газети, електронні ЗМІ),

2) назви закордонних державних установ, служб, організацій у випадку наявності саме такої традиції (наприклад, Downing Street),

3) стійкі словосполучення, наприклад, латинські (наприклад, Ad fontes).

У тексті кваліфікаційної роботи магістра:

1) не рекомендується використання переносів у словах у тексті роботи, у заголовках їх використання забороняється,

2) ініціали, роки, одиниці вимірювання, скорочення поєднуються з основною частиною нерозривним пробілом (В. С. Петренко, 1854 р., 43 км, м. Київ і т. д.),

3) усі переліки нумеруються / маркуються, починаються з малої літери, закінчуються комою / комою з крапкою,

4) у позначенні числових інтервалів пробіли не використовуються (1939–1945 рр., XIX–XX ст.),

5) у випадку використання тире перший пробіл – нерозривний,

6) для акцентування на конкретній інформації рекомендується використовувати тільки один зі способів виділення тексту, наприклад, тільки підкреслення,

7) при згадуванні персоналій рекомендується перший раз наводити ім'я (за необхідності / наявності, по батькові) та прізвище, а далі використовувати ініціали та прізвище.

Кваліфікаційна робота магістра:

1) друкується на білому папері формату А4 тільки з однієї сторони (винятки допускаються для оформлення додатків),

2) виконується засобами текстового редактора Word,

3) шрифт Times New Roman (інші шрифти не допускаються),

4) розмір шрифту 14 (винятки допускаються для додатків),

5) інтерліньяж (міжрядковий інтервал) 1,5, без збільшень або зменшень,

6) ліве поле – 30 мм, верхнє та нижнє – 20 мм, праве – 10 мм,

7) відступ першого рядка (абзац) – 1,25 см,

8) щільність тексту стандартна (міжсимвольний інтервал),

9) масштабування тексту 100 %,

10) вирівнювання – по ширині сторінки.

3.2 Нумерація сторінок та частин тексту

Кваліфікаційна робота магістра має наскрізну нумерацію сторінок, починаючи з титульної сторінки. На самій титульній сторінці номер не ставиться, але вона рахується як сторінка № 1. Технічні документи – завдання (див. додаток Г) та обидва реферати – нумерації не мають і в ній не враховуються (див. додаток Д). Перша сторінка, на якій ставиться номер – це сторінка змісту, сторінка № 2. Далі нумеруються всі сторінки до останньої без винятків.

Для нумерації сторінок використовують виключно арабські цифри, без знаку «№», крапок та інших елементів. Номер сторінки друкується вгорі праворуч, виконується шрифтом Times New Roman, розмір шрифту 14.

Всі структурні частини кваліфікаційної роботи магістра нумеруються арабськими цифрами, у тому числі підрозділи, наприклад, Розділ 1, а його підрозділи матимуть нумерацію 1.1, 1.2, 1.3. Після останньої цифри номера розділу та підрозділу крапку не ставлять (див. додаток Е).

3.3 Оформлення структурних елементів

Усі структурні елементи кваліфікаційної роботи магістра починаються з нового сторінки – зміст, перелік скорочень, вступ, розділи, висновки, список використаних джерел та літератури, додатки. Виняток – підрозділ, він починається через один додатковий міжрядковий інтервал. Якщо початок підрозділу знаходиться внизу сторінки і після заголовку підрозділу вміщується лише один рядок тексту, то такий підрозділ рекомендується починати з наступної сторінки.

Назви всіх структурних елементів кваліфікаційної роботи магістра пишуться жирним шрифтом, великим літерами, посередині верхнього рядка сторінки. Виняток – підрозділ, він пишеться з першої великої літери й з абзацу. Крапку наприкінці назв структурних частин тексту не ставлять. Після назви структурної частини кваліфікаційної роботи магістра – один додатковий міжрядковий інтервал (див. додаток Е).

3.4 Таблиці

Таблиці використовуються для систематизації та узагальнення кількісних даних і можуть розміщуватися у тексті кваліфікаційної роботи магістра за умови, що таблиця не перевищує 3/4 сторінки. Таблиця не може бути єдиним змістом сторінки основного тексту – у такому випадку таблицю треба виносити в додатки. Таблиця в тексті розміщується одразу після згадки (після абзацу), має номер (номер розділу та порядковий номер таблиці, наприклад, Таблиця 2.1 – перша таблиця другого розділу), заголовок таблиці (має стисло і зрозуміло відображати зміст таблиці), одиниці вимірювання (за необхідності). Для заповнення змісту таблиці допускається використання меншого розміру шрифту, наприклад, 12. Між таблицею та текстом (до й після таблиці) має бути додатковий міжрядковий інтервал (1,5). Таблиця не може завершувати розділ або підрозділ. За необхідності таблиця може мати примітки – у вигляді виноски під текстом поточної сторінки, або саме як примітки під самою таблицею.

3.5 Цитати

Цитати у тексті кваліфікаційної роботи магістра незалежно від мови оригіналу подаються українською мовою, за необхідності може бути вказаний автор перекладу. Якщо є наукова потреба навести цитату мовою оригіналу, то це можна зробити або в додатках (наприклад, навести текст документа мовою оригіналу), або у примітках (виносках під текстом на сторінці) – у тексті роботи цитування допускається виключно українською мовою.

Цитата обов'язково наводиться в лапках (« »), у повній відповідності до джерела інформації зі збереженням граматичної форми (якщо зберегти граматичну форму неможливо, то зміст необхідної частини джерела переказується без цитати). Категорично обов'язковим є посилання на джерело інформації – одразу після цитати має бути посилання. У випадку неповного цитування пропущені частини цитати позначаються квадратними дужками й трьома крапками – [...].

Обсяг цитування не регламентується, але рекомендується не зловживати цитатами в тексті кваліфікаційної роботи магістра, використовувати їх зважено, не перевантажувати текст, не використовувати як єдиний аргумент. Цитати мають бути доцільними.

3.6 Посилання

Для оформлення посилань на використані джерела та літературу рекомендується використання автоматичних посторінкових виносок з нумерацією на кожній сторінці – якщо виноска одна на сторінці, то можна використовувати знак (*), відділяючи позначення виноски від слова нерозривним пробілом. Виноски оформлюються шрифтом Times New Roman, розмір шрифту 12, міжрядковий інтервал (інтерліньяж) 1, без відступу (див. додаток Е).

У першому посиланні (виносці) бібліографічний опис джерела інформації (архівний документ, книга, стаття) наводиться повністю і вказується конкретна сторінка. Повторне посилання на це ж саме джерело інформації дозволяє скорочення опису (конкретна сторінка за необхідності). Якщо посилання повторюється кілька разів поспіль, то навіть скорочений опис можна замінити на «Там само» і вказувати сторінку, якщо вона відрізняється від попереднього посилання, наприклад:

[1] Ковальчук О. В. Історія в портретах. Київ, 2020. С. 56.
...
[5] Ковальчук О. В. Історія... С. 98.
[6] Там само. С. 74–78.
[7] Там само.

Оформлення виноски (посилання) на архівні документи передбачає зазначення наступної інформації:

- архівний документ, назва якого відділяється двома косими рисками (//)

- назва архівної установи (уперше – повна назва, далі – абревіатура),
- фонд (Ф. 2, або назва фонду за відсутності номера), опис (Оп. 1, за наявності опису), справа (Спр. 49, або назва за відсутності номера), аркуш (Арк. 4, або Арк. 5–6, або Арк. 7 зв.).

[9] Діяльність історичної секції при ВУАН та зв'язаних з нею історичних установ Академії в 1929–1930 рр. // Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Ф. X (Всеукраїнська Академія Наук). Спр. 1686. Арк. 30.

Інформація, наведена у посиланнях (виносках), має відповідати списку використаних джерел та літератури, тобто, усі джерела та література мають бути в списку. Список використаних джерел та літератури складається обов'язково, незалежно від способу оформлення посилань.

Другий рекомендований варіант оформлення посилань передбачає використання остаточного списку використаних джерел та літератури: посилання на джерело інформації оформлюється безпосередньо в тексті роботи у вигляді двох квадратних дужок, в яких зазначається номер джерела інформації зі списку літератури та конкретна сторінка або аркуш, наприклад, посилання на інформацію зі сторінки 25 статті В. В. Ададурова [1] виглядатиме наступним чином – [11, с. 25]. Посилання на кілька пунктів джерел або літератури оформлюється переліком через крапку з комою – [4; 6; 9] або [11–13].

3.7 Список використаних джерел та літератури

Список оформлюється відповідно до вимог ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» (див. додаток Ж).

Формування списку використаних джерел та літератури відбувається за алфавітом, спочатку кириличні видання, потім – усі інші. Нумерація списку наскрізна. За необхідності список джерел може бути розділений на дві частини: неопубліковані джерела та опубліковані джерела. Наукова література розміщується у списку після джерел, за необхідності в списку літератури можуть бути виокремлені монографії та наукові статті, публіцистика, довідкові видання, навчальна література, автореферати дисертацій, електронні ресурси.

Адекватне формування та оформлення списку використаних джерел та літератури є не просто свідченням наукової культури здобувача / здобувачки вищої освіти ступеня магістра, але й розуміння сутності наукового дослідження, наявності навичок роботи з джерелами та літературою.

Звертаємо увагу, що:

1) усі джерела та література у списку наводяться мовою оригіналу (весь бібліографічний опис мовою оригіналу),

2) місце видання не скорочується і зазначається повністю (Київ, Одеса, London),

3) список використаних джерел та літератури оформлюється шрифтом

1 Стаття наведена у зразку оформлення списку використаних джерел та літератури (С. 44).

Times New Roman, розмір шрифту 14, інтервал 1,5, вирівнювання по ширині.

Приклади оформлення списку використаних джерел та літератури наведені у додатку И.

3.8 Додатки

Додатки розташовуються у порядку їх згадування в тексті.

Кожний додаток починається з нової сторінки (виняток – складні додатки, які можуть розташовуватись на кількох аркушах), у верхньому рядку праворуч жирним шрифтом друкується слово «ДОДАТОК» з літерою, яка позначає цей додаток, наприклад, ДОДАТОК А. У центрі наступного рядка розміщується назва додатка (заголовок) – з великої літери, жирним шрифтом. Як правило, саме до заголовка додається посилання на джерело інформації або пояснюються особливості розробки додатка (наприклад, як була зібрана інформація) у формі виноски – виноска з поясненнями розташовується внизу поточної сторінки.

Для позначення додатків використовують літери українського алфавіту, за винятком наступних: Ґ, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Щ, Ь.

Якщо додаток до кваліфікаційної роботи магістра один – він позначається літерою А.

3.9 Примітки

У тексті кваліфікаційної роботи магістра допускається оформлення приміток у вигляді виноски під текстом на сторінці – для пояснення таблиць, термінів, дат або будь-якої іншої інформації. Виноски оформлюються шрифтом Times New Roman, 12 розмір шрифту, вирівнюються по ширині сторінки. Якщо примітка (виноска) одна на сторінці, то її можна не нумерувати й використовувати (*).

РОЗДІЛ 4
ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА

4.1 Підготовка до захисту

Завершення роботи над текстом кваліфікаційної роботи магістра дозволяє перейти до завершального етапу – підготовки до захисту.

Повний обсяг тексту кваліфікаційної роботи магістра має бути представлений на розгляд науковому керівнику, який виносить роботу на попереднє обговорення на випусковій кафедрі (передзахист). Передзахист кваліфікаційних робіт магістрів проходить на засіданні випускової кафедри за участі здобувачів вищої освіти ступеня магістра, які коротко доповідають про стан готовності дослідження та результати своєї роботи, відповідають на можливі питання членів випускової кафедри та отримують рекомендації щодо удосконалення тексту роботи. У разі успішного передзахисту випускова кафедра призначає рецензента / рецензентів та рекомендує кваліфікаційну роботу магістра до захисту.

Остаточний текст кваліфікаційної роботи магістра, схвалений випусковою кафедрою, має бути вичитаний, відформатований і видрукований в повному обсязі. До складу кваліфікаційної роботи магістра входять наступні елементи:

1) титульний аркуш,
2) завдання,
3) реферат,
4) summary,
5) зміст,
6) перелік скорочень (за наявності),
7) вступ,
8) розділи,
9) висновки,
10) список використаних джерел та літератури,
11) додатки (за наявності),
12) декларація про доброчесність (див. додаток К).

Обов’язковим етапом підготовки до захисту є проходження нормоконтролю на відповідність кваліфікаційної роботи магістра чинним вимогам. На нормоконтроль представляється повна та остаточна версія кваліфікаційної роботи магістра, видрукована і завірена підписами студента та наукового керівника. Нормоконтролер підписує готову та правильно оформлену роботу, після чого кваліфікаційна робота магістра вважається готовою до захисту – її необхідно прошити (переплести) та здати на випускову кафедру. У випадку виявлення порушення чинних вимог до оформлення кваліфікаційних робіт магістрів, нормоконтролер відправляє текст на доопрацювання (виправлення помилок) і проводить потворний нормоконтроль.

На готову кваліфікаційну роботу магістра складаються відгук та рецензія / рецензії. Відгук складається науковим керівником у довільній формі з метою підкреслити готовність роботи до захисту та відповідність вимогам до

кваліфікаційної роботи магістра. У відгуку зазначаються:

1) найменування виду документа (відгук),

2) науковий ступінь, звання, посада, ПІБ керівника,

3) тема кваліфікаційної роботи магістра,

4) ПІБ здобувача / здобувачки вищої освіти,

5) освітня програма та спеціальність,

6) основний текст відгуку (актуальність роботи, теоретичне та практичне значення результатів дослідження, внесок здобувача / здобувачки освіти у розробку проблематики, кількість балів – 35–45),

7) підпис керівника.

Відгук друкується і підписується керівником. Здобувач / здобувачка може ознайомитись з відгуком. Оптимальний обсяг відгуку – 1–2 сторінки стандартного тексту.

Рецензент / рецензенти проводить аналіз кваліфікаційної роботи магістра, підкреслює її сильні та слабкі сторони, звертає увагу на конкретні недоліки роботи (вони мають бути згадані у тексті рецензії із зазначенням сторінки кваліфікаційної роботи магістра), визначає якість результатів дослідження, обґрунтованість та науковість висновків. У рецензії зазначаються:

1) найменування виду документа (рецензія),

2) науковий ступінь, звання, посада, ПІБ рецензента,

3) тема кваліфікаційної роботи магістра,

4) ПІБ здобувача / здобувачки вищої освіти,

5) освітня програма та спеціальність,

6) основний текст рецензії (актуальність роботи, джерельна база дослідження, методологічне підґрунтя, відповідність висновків поставленим завданням, недоліки роботи, зауваження та пропозиції, кількість балів – 1–15),

7) підпис рецензента.

Рецензія друкується і підписується рецензентом. Здобувач / здобувачка може ознайомитись зі змістом зауважень та підготуватися до відповіді на них під час захисту. Оптимальний обсяг відгуку та рецензії 1–2 сторінки стандартного тексту.

Кваліфікаційна робота магістра з відгуком та рецензією / рецензіями здається випусковою кафедрою в деканат.

4.2 Процедура дотримання академічної доброчесності

«Кодекс академічної доброчесності Запорізького національного університету» (протокол Вченої ради ЗНУ № 2 від 30.10.2018) визначає неприйнятним фальсифікувати або фабрикувати інформацію, наукові результати з їх подальшим використанням у роботі (курсовій, кваліфікаційній, дисертаційній) (п. 3.2.16), брати участь у будь-якій діяльності, пов’язаній з порушенням правил і норм академічної доброчесності (п. 3.2.18), а також за порушення правил і норм академічної доброчесності передбачає повторне проходження оцінювання (контрольної роботи, іспиту, заліку тощо) (п. 4.2.2) та повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми (п. 4.2.4).

Дотримання правил і норм академічної доброчесності є обов'язковим на всіх етапах підготовки, оформлення та захисту кваліфікаційних робіт магістрів. На етапі підготовки до захисту передбачається проходження процедури перевірки завершеного тексту кваліфікаційної роботи магістра на наявність плагіату за допомогою спеціалізованих програмних засобів, доступ до яких забезпечує ЗНУ. Здобувачі вищої освіти ступеня магістра впродовж усього терміну навчання отримують інформацію про важливість та необхідність дотримання правил та норм академічної доброчесності, про сутність та шкідливість плагіату, про принципову нульову толерантність Запорізького національного університету до плагіату. Результати перевірки кваліфікаційної роботи магістра додаються до друкованого примірника кваліфікаційної роботи магістра. Кваліфікаційні роботи магістрів оприлюднюються в Інституційному депозитарії ЗНУ: https://dspace.znu.edu.ua/xmlui.

4.3 Процедура захисту, критерії оцінювання, апеляція

Відкритий захист кваліфікаційних робіт магістрів відбувається у визначений графіком навчального процесу день, і передбачає усні виступи здобувачів вищої освіти ступеня магістра з презентацією власних наукових здобутків. Текст виступу рекомендується підготувати заздалегідь, врахувати пропозиції наукового керівника, врахувати зауваження та рекомендації рецензента / рецензентів. Оптимальна тривалість виступу – 5–10 хвилин. Виступ може супроводжуватися демонстрацією презентації або інших матеріалів, які відображають процес та результати проведеного наукового дослідження. Після виступу здобувача /здобувачки вищої освіти ступеня магістра рівня свої питання мають можливість поставити члени комісії та всі присутні на захисті. Дана частина захисту може мати характер наукової дискусії й не завжди передбачає можливість однозначної відповіді на поставлене питання. Після завершення дискусії слово для виступів надається рецензенту / рецензентам та науковому керівнику, після чого здобувач / здобувачка вищої освіти ступеня магістра має додаткову можливість відповісти на зауваження рецензента /рецензентів.

Згідно з рішенням Вченої ради факультету історії та міжнародних відносин (протокол № 14 від 29 травня 2023 р.) оцінювання кваліфікаційної роботи магістра відбувається наступним чином:

1) від 35 до 45 балів виставляє за кваліфікаційну роботу магістра науковий керівник – кількість балів фіксується у відгуку наукового керівника та озвучується на захисті (оцінка наукового керівника має враховувати апробацію результатів дослідження, рівень самостійності дослідження, наукової новизни та особистих здобутків здобувача / здобувачки вищої освіти ступеня магістра,

2) від 1 до 15 балів виставляє за кваліфікаційну роботу магістра рецензент / рецензенти – кількість балів фіксується в рецензії та озвучується на захисті (оцінка рецензента / рецензентів має враховувати наявність / відсутність зауважень до роботи, ступінь виконання поставлених дослідницьких завдань, адекватність та обґрунтованість висновків, відповідність вимогам до кваліфікаційних робіт магістрів у цілому; у випадку наявності двох і більше

рецензій враховується середній бал),

3) від 1 до 40 балів виставляють за кваліфікаційну роботу магістра члени комісії – кількість балів визначається комісією після обговорення виступу здобувача / здобувачки вищої освіти ступеня магістра рівня та захисту кваліфікаційної роботи магістра та оголошується наприкінці засідання екзаменаційної комісії.

Отже, максимальна можлива кількість балів за кваліфікаційну роботу магістра становить 100.

Відповідно до отриманої суми балів магістрант / магістрантка отримують оцінку за національною шкалою та шкалою ECTS:

Оцінка за національною шкалою	Оцінка в балах	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
Відмінно	**90–100**	**A**	Відмінно (виконання відмінне, недоліки мінімальні)
Добре	**85–89**	**B**	Дуже добре (виконання вище середнього, помилки незначні)
	75–84	**C**	Добре (виконання правильне у цілому, помилки суттєві)
Задовільно	**70–74**	**D**	Задовільно (виконання посереднє, недоліків багато)
	60–69	**E**	Достатньо (відповідає мінімальним вимогам)
Незадовільно	**35–59**	**FX**	Незадовільно (повторне складання)

У разі наявності претензій або суттєвих зауважень до роботи екзаменаційної комісії, рецензента або наукового керівника здобувач / здобувачка вищої освіти ступеня магістра має право подати апеляцію. Апеляція подається на ім’я ректора ЗНУ. Апеляція подається в день захисту кваліфікаційної роботи магістра з обов’язковим письмовим повідомленням декана факультету. У випадку надходження апеляції наказом ректора створюється комісія для розгляду апеляції. Головою комісії призначається проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи, декан факультету, його заступники. Склад комісії затверджується наказом ректора.

Комісія розглядає апеляції випускників з приводу порушення процедури захисту кваліфікаційних робіт магістрів, що могли негативно вплинути на оцінку екзаменаційної комісії.

Апеляція розглядається впродовж трьох календарних днів, починаючи з наступного за днем подачі апеляції дня. У випадку встановлення комісією порушень процедури проведення атестації, які вплинули на результати оцінювання кваліфікаційної роботи магістра, комісія пропонує ректору ЗНУ скасувати відповідне рішення екзаменаційної комісії і провести повторне її засідання за участі представників комісії з розгляду апеляції.

Успішна атестація випускників освітньої програми «Історія» завершується видачею диплома державного зразка про присудження ступеня магістра із присвоєнням освітньої кваліфікації: Магістр історії та археології.

4.4 Атестація здобувачів вищої освіти ступеня магістра з використанням технологій дистанційного навчання

Положення про організацію освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання в Запорізькому національному університеті (2020) передбачає можливість дистанційного захисту кваліфікаційної роботи магістра. Для забезпечення дистанційного захисту кваліфікаційної роботи магістра використовується СЕЗН Moodle ЗНУ, де на сторінці «Атестація. Кваліфікаційна робота магістра (ОПП Історія)» розміщується розклад проведення захистів, дистанційні платформи та способи підключення до них, зазначені відповідальні особи та способи комунікації. На цій же сторінці розміщена нормативна документація, необхідна при підготовці кваліфікаційної роботи магістра (методичні рекомендації, державні стандарти, нормативні документи ЗНУ).

Захист кваліфікаційної роботи магістра, який проводиться за допомогою дистанційних технологій навчання, здійснюється у синхронному режимі (відеоконференція) та передбачає відеозапис.

Організація дистанційного захисту кваліфікаційної роботи магістра засобами передбачає дотримання всіх елементів процедури: виступ здобувача / здобувачки вищої освіти рівня магістра, питання та відповіді на них, виступ керівника, виступ рецензента / рецензентів, дискусія, оголошення виставлених екзаменаційною комісією балів. На засідання екзаменаційної комісії мають бути надані паперові примірники кваліфікаційної роботи магістра, відгуку керівника, рецензії / рецензій. Електронний варіант кваліфікаційної роботи магістра може бути розісланий членам комісії для попереднього ознайомлення та використовуватись здобувачем / здобувачкою вищої освіти під час виступу або відповідей на питання. Електронний варіант кваліфікаційної роботи магістра використовується для проходження нормоконтролю, проведення рецензування та підготовки відгуку керівника (електронна пошта та СЕЗН Moodle ЗНУ) – позитивні результати нормоконтролю, підготовлені відгук та рецензія / рецензії розміщуються в СЕЗН Moodle ЗНУ і є підставою для допуску кваліфікаційної роботи магістра до захисту.

Виникнення під час дистанційного захисту кваліфікаційної роботи магістра форс-мажорних обставин, які не дозволяють здобувачу / здобувачці виступати, відповідати на питання, брати участь у дискусії, є підставою для перенесення захисту. Для цього здобувач / здобувачка має негайно повідомити екзаменаційну комісію (секретаря комісії) про форс-мажорні обставини, які унеможливлюють присутність здобувача / здобувачки на засіданні екзаменаційної комісії. Рішення щодо перенесення захисту кваліфікаційної роботи магістра ухвалює екзаменаційна комісія.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених : кол. моногр. / за заг. ред. Н. Г. Сорокіної, А. Є. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро : ДРІДУ НАДУ. 2017. 169 с.
2. Академічне письмо : навчальний посібник / укладачі : Т. М. Костирко, С. В. Ларенкова, І. В. Бондар, М. С. Жигалкіна. Миколаїв : НУК, 2022. 116 с. URL: https://rep.nuos.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7b717def-2ac0-454d-826f-ce62ebccef75/content
3. Академічне письмо: навч. посібник / Уклад. Ревуцька С. К., Зінченко В. М. Кривий Ріг, 2019. 130 с.
4. Важинський С. Е. Методика та організація наукових досліджень : навч. посібник / С. Е. Важинський, Т. І. Щербак. Суми : СумДПУ, 2016. 260 с.
5. ДСТУ 3008:2015. Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання. [На заміну ДСТУ 3008-95; чинний від 2017-07-01]. Вид. офіц. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 26 с.
6. ДСТУ 3582-2013. «Інформація і документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги і правила». Київ, 2014. 17 с.
7. ДСТУ 8302:2015. «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». Київ, 2016. 17 с.
8. Мартинюк О. М. Академічне письмо (конспект лекцій) : навчально-методичне видання. Луцьк : Вежа, 2021. 48 с.
9. Мороз Л. І., Мороз І. В., Литвиненко І. С., Прасол Д. В., Чугуєва І. Є. Науково-дослідна робота студентів у вищих навчальних закладах: Навчально-методичний посібник. Миколаїв : Вид-во «Арнекс», 2017. 162 с.
10. Положення про Апеляційну комісію Запорізького національного університету (2023). URL: https://pk.znu.edu.ua/mydocs/2023/polozhennya_pro_apelyats__jnu_kom__s__yu_znu.pdf
11. Положення про організацію освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання в Запорізькому національному університеті (2020). URL: https://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/normatyvna_basa/polozhennya_pro_organ__zats__yu_op_na_zasadakh_dist_navch.pdf
12. Положення про порядок атестації здобувачів освіти та організацію роботи екзаменаційної комісії в Запорізькому національному університеті (нова редакція) (2023). URL: https://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/normatyvna_basa/polozhennya_pro_poryadok_provedennya_atestats__yi_zdobuvach__v_osv__ti_ta_organ__zats__yu_roboti_ekzamenats__jnoyi_kom__s__yi_v_zapor__z__komu_nats__onal__nomu_un__versitet__.pdf
13. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація :

навч.-метод. посібник / Ю. П. Сурмін. Київ : НАДУ, 2008. 184 с.

14. Український правопис. Київ : Наукова думка, 2019. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Pravopys.2019/ukr.pravopys-2019.pdf
15. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень : навчальний посібник. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2003. 240 с.
16. Яремчук В. Основи науково-дослідної роботи студентів : навчальний посібник для студентів факультетів гуманітарного профілю. Острог : Національний університет «Острозька академія», 2012. 56 с. URL: https://eprints.oa.edu.ua/3008/1/posibnyk_Yaremchuk_web.pdf

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. ДСТУ 3008:2015. Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання. [На заміну ДСТУ 3008-95; чинний від 2017-07-01]. Вид. офіц. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 26 с.
2. ДСТУ 3582-2013. «Інформація і документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги і правила». Київ, 2014. 17 с.
3. ДСТУ 8302:2015. «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». Київ, 2016. 17 с.
4. Кодекс академічної доброчесності Запорізького національного університету. (2018). URL: https://www.znu.edu.ua/docs/kodeks_akadem__chnoyi_dobrochesnost___.pdf
5. Лист МОН України від 03.08.2022 № 18841-22 про застосування державної мови. URL: https://www.znu.edu.ua/ukr/university/pidrozdily/12767/12792
6. Положення про Апеляційну комісію Запорізького національного університету (2023). URL: https://pk.znu.edu.ua/mydocs/2023/polozhennya_pro_apelyats__jnu_kom__s__yu_znu.pdf
7. Положення про порядок атестації здобувачів освіти та організацію роботи екзаменаційної комісії в Запорізькому національному університеті (нова редакція) (2023). URL: https://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/normatyvna_basa/polozhennya_pro_poryadok_provedennya_atestats__yi_zdobuvach__v_osv__ti_ta_organ__zats__yu_roboti_ekzamenats__jnoyi_kom__s__yi_v_zapor__z__komu_nats__onal__nomu_un__versitet__.pdf
8. Положення про порядок атестації здобувачів освіти та організацію роботи екзаменаційної комісії в Запорізькому національному університеті (нова редакція) (2023). URL: https://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/normatyvna_basa/polozhennya_pro_poryadok_provedennya_atestats__yi_zdobuvach__v_osv__ti_ta_organ__zats__yu_roboti_ekzamenats__jnoyi_kom__s__yi_v_zapor__z__komu_nats__onal__nomu_un__versitet__.pdf
9. Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України від 25.04.2019 № 2704-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text
10. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 032 «Історія та археологія» для другого (магістерського) рівня вищої освіти : Наказ МОН від 31.05.2021 № 603. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/06/07/032-Istoriya.ta.arkheol-mah.21.10.22.pdf
11. Радченко А. І. Методичні рекомендації щодо нового стандарту «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» (ДСТУ 8302:2015) / А. І. Радченко ; ВД «Академперіодика» НАН

України. 2-ге вид., доповн. Київ : Академперіодика, 2017. 18 с.
12. Рекомендації Комітету з питань етики про використання джерел від 30.11.2023. URL: https://www.znu.edu.ua/pidrozdily/navchviddil/2023/rekomendats__yi-kom__tetu-z-pitan__-etiki-pro-vikoristannya-dzherel-v__d-30_11_2023.pdf
13. Рекомендації щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення. Лист МОН України № 111-8681 від 15.08.2018. URL: https://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil//naukovo-metod-rada/rekomendats__yi_schodo_zapob__gannya__akadem__chnomu_plag__atu_ta_jogo_viyavlennya__list_mon_ukrayini_____111-8681_v__d_15_08_2018.pdf

ДОДАТОК А
Зразок заяви щодо теми та призначення керівника

Завідувачу кафедри _____
_____
(назва кафедри)
_____
(вчене звання, науковий ступень, прізвище, ініціали)
студента (ки) 1 курсу
другого освітнього рівня (магістр)
гр. _____
факультету історії та міжнародних відносин
спеціальність 032 «Історія та археологія»
освітня програма «Історія»
денної (заочної) форми здобуття освіти
_____
(П.І.Б. повністю у родовому відмінку)

Заява

Прошу Вашого дозволу виконувати кваліфікаційну роботу магістра на кафедрі _____.
(назва кафедри)
Прошу затвердити тему кваліфікаційної роботи магістра у наступному формулюванні: «_____».
Прошу призначити науковим керівником _____
_____ .
(прізвище, ініціали, науковий ступень, вчене звання, посада)

_____ _____
(дата) (*підпис студента)*

ДОДАТОК Б
Зразок оформлення титульного аркушу кваліфікаційної роботи магістра

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

_____

(*повна назва кафедри*)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему _____

_____

Виконав(ла):
студент(ка) 2 курсу гр. _____,
спеціальності 032 «Історія та археологія»
освітньо-професійної програми «Історія»

_____
(*ініціали та прізвище*)

Керівник:

_____

_____
(*посада, вчене звання, науковий ступінь, П.І.Б.*)

Рецензент:

_____

_____
(*посада, вчене звання, науковий ступінь, П.І.Б.*)

Запоріжжя
2025

ДОДАТОК В
Зразок оформлення змісту

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ **3**

ВСТУП **4**

РОЗДІЛ 1 СТАН НАУКОВОЇ РОЗРОБКИ, ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ **8**

1.1 Стан наукової розробки проблеми (історіографія) **8**

1.2 Джерельна база дослідження **19**

1.3 Методи дослідження **25**

РОЗДІЛ 2

2.1

2.2

РОЗДІЛ 3

3.1

3.2

3.3

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

ДОДАТКИ

ДОДАТОК Г
Зразок оформлення завдання

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет історії та міжнародних відносин
Кафедра _____
Рівень вищої освіти магістерський
Спеціальність 032 «Історія та археологія»
Освітньо-професійна програма «Історія»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
_____
«_____»_____20____ року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ (СТУДЕНТЦІ)

_____
(*прізвище, ім'я, по батькові*)
1. Тема роботи _____
_____
керівник роботи _____
_____,
(*П.І.Б., науковий ступінь, вчене звання*)
затверджена наказом ЗНУ від «___»_____20____ року № _____
2. Строк подання студентом (студенткою) роботи «___»_____20___ року
3. Вихідні дані до роботи _____
_____
_____
_____
_____
_____
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) _____
_____
_____
_____
_____
_____

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

_____

_____

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка

Студент _____ _____

(підпис) *(ініціали та прізвище)*

Керівник роботи _____ _____

(підпис) *(ініціали та прізвище)*

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ _____

(підпис) *(ініціали та прізвище)*

ДОДАТОК Д
Зразок оформлення рефератів [1]

а) реферат (українською мовою)

РЕФЕРАТ
(назва кваліфікаційної роботи магістра)

Кваліфікаційна робота магістра складається з … сторінок, містить … джерел, … монографій і статей, ... додатків.

Категорії та поняття, що найчастіше зустрічається у роботі: ...

Об’єкт дослідження …

Предмет дослідження ...

Мета роботи полягає …

Новизна роботи визначається …

Основні висновки, до яких дійшов автор … (коротко).

б) summary (реферат англійською мовою)

SUMMARY
(the title of master’s thesis)

The master’s thesis is consists of … pages, contains … primary sources and … literature references, ... appendix (appendixes).

Key words ...

The research object of master’s thesis ...

The subject of the research work ...

The aim of the research ...

The novelty of the work ...

Conclusions ...

1 Зміст обох рефератів має відповідати один одному, а також основним положенням вступу, висновків та кваліфікаційної роботи магістра в цілому.

ДОДАТОК Е
Зразок оформлення розділу та підрозділів

РОЗДІЛ 1
СТАН НАУКОВОЇ РОЗРОБКИ, ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1 Стан наукової розробки проблеми

Історія зовнішньої торгівлі Південної України кінця XVIII – початку XIX ст., попри наявність достатньо представницької історіографії, залишається маловивченою сторінкою в економічній історії України. Практично хрестоматійними для дослідників історії південноукраїнської торгівлі стали праці А. О. Скальковського [1], І. О. Гуржія [2], О. І. Дружиніної [3], а також роботи сучасних дослідників Т. Г. Гончарука [4], А. В. Бойка [5], О. В. Морозова [6] та ін. ...

1.2 Джерельна база дослідження

Митні архіви значною мірою складаються з документації першої групи (законодавство, розпорядження керівництва, листування і т. д.), натомість внутрішня обліково-реєстраційна документація є скоріше винятком (наприклад, зошит вихідної документації Феодосійської портової митниці 1804 р. [7], денні журнали Євпаторійської митниці 1806–1809 рр. [8], журнали вхідної документації 1795 р. та вихідної документації Одеської митниці 1800 р. [9] і т. д.)...

1.3 Методи дослідження

Основу методологічної бази дослідження складають...

---

1 Скальковский А.А. Торговая промышленность в Новороссийском крае. *Журнал Министерства внутренних дел*. 1850. Ч. 39 (№ 2, № 3). С. 177.

2 Гуржій І.О. Місце України в зовнішній торгівлі Росії кінця XVIII – першої половини XIX ст. *Український історичний журнал.* 1960. № 5. С. 51–63.

3 Дружинина Е.И. Южная Украина в 1800–1825 гг. Москва : Наука, 1970. 382 с.

4 Гончарук Т.Г. Міжнародний транзит через землі наддніпрянської України першої половини XIX ст.: історія вивчення. *Український історичний журнал*. 2007. № 3. С. 167–175.

5 Бойко А. Російська імперія, торгівля та купецтво у другій половині XVIII ст. *Наукові записки. Збірник праць молодих вчених та аспірантів*. Т. 7. Київ, 2001. С. 107–122.

6 Морозов О.В. Джерела митної політики Росії в українських губерніях (XVIII–XIX ст.). *Грані. Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах*. № 2. 2010, березень – квітень. С. 3–9.

7 Державний архів Автономної республіки Крим (далі – ДААРК). Ф. 221. Оп. 1. Спр. 68. Арк. 6.

8 ДААРК. Ф. 369. Оп. 1. Спр. 41. Арк. 1–12; Там само. Спр. 50. Арк. 1–10; Там само. Спр. 67. Арк. 5–12.

9 Державний архів Одеської області (далі – ДАОО). Ф. 88. Оп. 2. Спр. 2. Арк. 1–27; ДАОО. Ф. 88. Оп. 1. Спр. 20. Арк. 2–17.

ДОДАТОК Ж
Приклади оформлення бібліографічного опису [1]

ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ У СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» та поправок, внесених у ДСТУ 8302:2015

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: **Один автор**	1. Бичківський О. О. Міжнародне приватне право : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 82 с. 2. Бондаренко В. Г. Немеркнуча слава новітніх запорожців: історія Українського Вільного козацтва на Запоріжжі (1917–1920 рр.). Запоріжжя, 2017. 113 с. 3. Бондаренко В. Г. Український вільнокозацький рух в Україні та на еміграції (1919–1993 рр.) : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 600 с. 4. Вагіна О. М. Політична етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с. 5. Верлос Н. В. Конституційне право зарубіжних країн : курс лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 145 с. 6. Горбунова А. В. Управління економічною захищеністю підприємства: теорія і методологія : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 240 с. 7. Гурська Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : ЦУЛ, 2016. 172 с. 8. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с.
Два автори	1. Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 196 с. 2. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. Посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с. 3. Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с.

1 Приклади підготовлені зав. довідково-бібліографічного відділу Наукової бібліотеки ЗНУ О. В. Левчук. URL: https://library.znu.edu.ua/2372.ukr.html

	4. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с. 5. Горошкова Л. А., Волков В. П. Виробничий менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 131 с. 6. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с.
Три автори	1. Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у фінансах : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 312 с. 2. Городовенко В. В., Макаренков О. Л., Сантос М. М. О. Судові та правоохоронні органи України : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 206 с. 3. Кузнєцов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с. 4. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.
Чотири і більше авторів	1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : станом на 10 жовт. 2016 р. / К. І. Бєліков та ін. ; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : ЦУЛ, 2016. 528 с. 2. Бікулов Д. Т, Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с. 3. Операційне числення : навч. посіб. / С. М. Гребенюк та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 88 с. 4. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с. 5. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с.
Автор(и) та редактор(и)/ упорядники	1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. Наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с. 2. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М.П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с. 3. Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.
Без автора	1. 25 років економічному факультету: історія та сьогодення (1991–2016) : ювіл. вип. / під заг. ред. А. В. Череп. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 330 с.

	2. Криміналістика : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Галана ; уклад. Ж. В. Удовенко. Київ : ЦУЛ, 2016. 320 с. 3. Миротворення в умовах гібридної війни в Україні : монографія / за ред. М. А. Лепського. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2017. 172 с. 4. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с. 5. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Латковської. Київ : ЦУЛ, 2017. 176 с. 6. Службове право: витоки, сучасність та перспективи розвитку / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Запоріжжя, 2017. 328 с. 7. Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем : монографія / за ред. О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2016. 488 с. 8. Адміністративно-правова освіта у персоналіях : довід. / за заг. ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ : Ін Юре, 2015. 352 с. 9. Підготовка докторів філософії (PhD) в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 5–6 жовт. 2017 р. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 216 с. 10. Країни пострадянського простору: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: П.М. Рудяков (відп. ред.) та ін. Київ : Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2016. 306 с. 11. Антологія української літературно-критичної думки першої половини XX століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.
Багатотомні видання	1. Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с. 2. Лодий П. Д. Сочинения : в 2 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. Вступ. ст. А. В. Синицына. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2015. Т. 1. 306 с. 3. Новицкий О. М. Сочинения : в 4 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. Н. Г. Мозговая. Киев ; Мелитополь: НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2017. Т. 1. 382 с. 4. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. Прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми

	її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с. 5. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права : в 6 т. Харьков : Право, 2007. Т. 4 : Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.
Автореферати дисертацій	1. Бондар О.Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2005. 20 с. 2. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с. 3. Кулініч О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його реалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.
Дисертації	1. Авдєєва О. С. Міжконфесійні відносини у Північному Приазов'ї (кінець XVIII – початок XX ст.) : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 301 с. 2. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с. 3. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.
Законодавчі та нормативні документи	1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с. 2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. *Голос України*. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22. 3. Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 48-49. Ст. 536. 4. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2017). 5. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. *Офіційний вісник України*. 2017. № 4. С. 530–543. 6. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017–2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. *Урядовий кур'єр*. 2017. 23 лют.

	(№ 35). С. 10. 7. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. *Офіційний вісник України*. 2017. № 20. С. 136–141. 8. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. *Баланс-бюджет*. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.
Архівні документи	1. Лист Голови Спілки «Чорнобиль» Г. Ф. Лєпіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Спілки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. *ЦДАГО України* (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71. 2. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. *ЦДАВО України* (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3. 3. Наукове товариство ім. Шевченка. Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.
Патенти	1. Люмінесцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с. 2. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл.№ 8 (кн. 1). 120 с.
Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір	1. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 64426. Практикум «Машини і обладнання та їх використання у тваринництві» / Грушецький С. М., Скляр Р. В. (Україна). № 64999; заявл. 14.01.2016; опубл. 10.03.2016. 2. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 69763. Навчальний посібник «Навчально-методичний комплекс» «Машини і обладнання та їх використання у тваринництві» / Грушецький С. М. (Україна). № 70388; заявл. 10.11.2016; опубл. 16.01.2017.
Препринти	1. Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Інт з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1). 2. Шиляев Б. А., Воеводин В. Н. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами

	источника ННЦ ХФТИ / ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов. Харьков : ННЦ ХФТИ, 2006. 19 с.: ил., табл.
Стандарти	1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація). 2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с. 3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила(ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).
Каталоги	1. Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / Донец. ботан. сад НАН Украины. Донецк : Лебедь, 2005. 228 с. 2. Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с. 3. Пам’ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.
Бібліографічні покажчики	1. Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності : бібліогр. Покажч. Вип. 2 / уклад.: О. В. Левчук, відп. за вип. Н. М. Чала ; Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 60 с. 2. Микола Лукаш : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Савчин. Львів : Вид. Центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 10). 3. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні : бібліогр. покажч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 140-річчя від дня заснування). 4. Лисодєд О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992–2002) / ред. О. Г. Кальман. Харків : Одісей, 2003. 128 с. 5. Яценко О. М., Любовець Н. І. Українські персональні бібліографічні покажчики (1856–2013). Київ : Національна

	бібліотека України ім. В. І. Вернадського, 2015. 472 с. (Джерела української біографістики ; вип. 3).
Частина видання: **книги**	1. Баймуратов М. А. Имплементация норм международного права и роль Конституционного Суда Украины в толковании международных договоров / *М. А. Баймуратов. Михайло Баймуратов: право як буття вченого* : зб. наук. пр. до 55-річчя проф. М. О. Баймуратова / упоряд. та відп. ред. Ю. О. Волошин. Київ, 2009. С. 477–493. 2. Гетьман А. П. Екологічна політика держави: конституційно-правовий аспект. *Тридцать лет с экологическим правом* : избранные труды. Харьков, 2013. С. 205–212. 3. Коломоєць Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. *Адміністративне право України* : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. Київ, 2009. С. 195–197. 4. Алексєєв В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. *Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні* : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.
Частина видання: **матеріалів конференцій (тези, доповіді)**	1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини XX століття: порівняльно-правовий аналіз. *Голодомор 1932–1933 років: втрати української нації* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133–136. 2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. *Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених* : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137. 3. Кононенко Н. Методология толерантности в системе общественных отношений. *Формирование толерантного сознания в обществе* : материалы VII междунар. антитеррорист. форума (Братислава,18 нояб. 2010 г.). Киев, 2011. С. 145–150. 4. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних журналів. *Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі* : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3–4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53. 5. Соколова Ю. Особливості впровадження проблемного навчання хімії в старшій профільній школі. *Актуальні*

	проблеми та перспективи розвитку медичних, фармацевтичних та природничих наук : матеріали III регіон. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 29 листоп. 2014 р. Запоріжжя, 2014. С. 211–212.
Частина видання: **довідкового видання**	1. Кучеренко І. М. Право державної власності. *Великий енциклопедичний юридичний словник* / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 673. 2. Пирожкова Ю. В. Благодійна організація. Адміністративне право України : словник термінів / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55. 3. Сірий М. І. Судова влада. Юридична енциклопедія. Київ, 2003. Т. 5. С. 699.
Частина видання: **продовжуваного видання**	1. Коломоєць Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формулювання їх застосування. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46. 2. Левчук С. А., Хмельницький А. А. Дослідження статичного деформування складених циліндричних оболонок за допомогою матриць типу Гріна. *Вісник Запорізького національного університету. Фізико-математичні науки*. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 153–159. 3. Левчук С. А., Рак Л. О., Хмельницький А. А. Моделювання статичного деформування складеної конструкції з двох пластин за допомогою матриць типу Гріна. *Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій.* Дніпропетровськ, 2012. Вип. 19. С. 212–218. 4. Тарасов О. В. Міжнародна правосуб'єктність людини в практиці Нюрнберзького трибуналу. *Проблеми законності*. Харків, 2011. Вип. 115. С. 200–206.
Частина видання: **періодичного видання (журналу, газети)**	1. Кулініч О. О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії. *Часопис Київського університету права*. 2007. № 4. С. 88–92. 2. Коломоєць Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття. *Право України*. 2017. № 5. С. 71–79. 3. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. *Урядовий кур'єр*. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5. 4. Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз вітчизняного і міжнародного законодавства. Юридичний вісник України. 2017. 20–26 жовт. (№ 42). С. 14–15. 5. Bletskan D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic

	structure of 2H-SnSe2: ab initio modeling and comparison with experiment. Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108.
Електронні ресурси	1. Влада очима історії : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017). 2. Шарая А. А. Принципи державної служби за законодавством України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 5. С. 115–118. URL: http://lsej.org.ua/5_2017/32.pdf. 3. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 20–27. URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017). 4. Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років XX століття: період переходу до ринку. *Наука та інновації*. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006.

ДОДАТОК И
Зразок оформлення списку використаних джерел та літератури

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

ДЖЕРЕЛА

Неопубліковані джерела

Державний архів Одеської області

1. Ф. 4: Одеська міська дума. Оп. 1а. Спр. 221: Про купецькі книги та зошити. 1814 р. 22 арк.

2. Ф. 147: Особистий фонд А.О. Скальковського. Оп. 1. Спр. 13: Ринки закордонної торгівлі. Рукопис. 1821 р. 44 арк.

Приватний архів родини Кублицьких, м. Запоріжжя

3. Інтерв'ю з Антоніною Трохимівною Кублицькою, 1922 р. н., записане В. П. Кублицьким, м. Запоріжжя, 12.12.1999 р. 24 арк.

4. Фотоальбом родини Кублицьких. 53 арк.

5. Щоденник В. Кублицького. 23 арк.

Центральний державний історичний архів України, м. Київ

6. Ф. 51: Генеральна військова канцелярія, м. Чигирин, м. Гадяч, м. Батурин, м. Глухів. Оп. 1. Спр. 819: Листування Канцелярії з Севською провінційною канцелярією. 3 арк.

7. Ф. 697: Канцелярія Державного контролю Південно-Західної залізниці, м. Київ. Оп. 1. Спр. 691: Особова справа рахівника Канцелярії Ожигова Миколи Івановича. 47 арк.

Опубліковані джерела

8. Листування Михайла Грушевського / упоряд. С. Панькова, В. Пришляк; ред. Л. Винар, П. Сохань, І. Гирич. Київ : ВД Простір, 2008. 552 с.

9. «Русалка Дністрова»: Документи і матеріали / АН УРСР, Інститут суспільних наук; ЦДІА УРСР у м. Львові / відп. ред. Ф. І. Стеблій. Київ : Наукова думка, 1989. 544 с.

10. Дорошенко В. Перед виборами. *Діло*. 1911, 23 березня. С. 3.

ЛІТЕРАТУРА

11. Ададуров В. В. Економічні інтереси на службі великої політики: Проекти та спроби французького проникнення на південні ринки Російської імперії (1800–1812 роки). *Україна Модерна* : Зб. наук. праць. Київ; Львів, 2006. Ч. 10. С. 21–37.

12. Акулов М. І. Архівно-слідчі справи репресованих (20-ті – 50-ті рр.) як історичне джерело: методика використання. *Студії з архівної справи та документознавства*. Київ, 1997. Т. 2. С. 33–39.

13. Гогунська Т. О. Формування та реалізація зовнішньополітичних

принципів кабінетів М. Тетчер на європейському та американському напрямках (1979–1990 рр.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук. Одеса, 2003. 20 с.

14. Енциклопедія історії України: у 10 т. Київ : Наукова думка, 2013. Т. 10. 784 с.

15. Становлення та розвиток комунального господарства й комунальної освіти міста Харкова (1873–2012): бібліогр. покажчик / уклад. О. М. Штангей, Т. С. Муханова, О. Ф. Сергієнко. Харків, 2012. 118 с.

16. Тодоров І. Я. Кінець «холодної війни» та Україна: між переможцем і переможеним. *Розпад Радянського Союзу та міжнародні інтерпретації завершення «холодної війни»: 20 років потому* : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 2–4 листопада 2011 р.). Запоріжжя : Інтер-М, 2011. С. 224–230.

17. Федорова Л. Д. З історії пам'яткоохоронної та музейної справи у Наддніпрянській Україні. 1870-ті – 1910-ті рр. Київ : Інститут історії України НАН України, 2013. 373 с.

18. Garfield E. More on the ethics of scientific publication: abuses of authorship attribution and citation amnesia undermine the reward system of science. *Essays of an information scientist*. URL: http://www.garfield.library.upenn.edu/essays/v5p621y1981-82.pdf (дата звернення: 16.04.2023).

19. The Art of the Possible: Documents on Great Power Diplomacy, 1814–1914 / Ralph R. Menning. New York, 1996. 468 p.

20. Wilder J. A. Traktat handlowy polsko-pruski z roku 1775: gospidarcze znaczenie utraty dostępu do morza. Warszawa, 1937. 358 s.

ДОДАТОК К
Зразок оформлення декларації про доброчесність [1]

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я _____, студент (ка) 2 курсу, форми навчання _____, факультету історії та міжнародних відносин, спеціальність 032 «Історія та археологія», освітня програма «Історія», адреса електронної пошти _____,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «_____» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;
- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;
- згоден / згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

_____	_____	_____
(дата)	*(підпис)*	*(ініціали, прізвище)*

1 Положення про порядок атестації здобувачів освіти та організацію роботи екзаменаційної комісії в Запорізькому національному університеті (нова редакція). Запоріжжя, 2023 (Додаток 9).

Навчально-методичне видання
(українською мовою)

Білівненко Сергій Миколайович
Головко Юлія Іванівна
Кривко Ірина Миколаївна

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до підготовки, оформлення та захисту кваліфікаційної роботи магістра
для здобувачів вищої освіти ступеня магістра
спеціальності 032 «Історія та археологія»
освітньо-професійної програми «Історія»

Рецензент *В. І. Мільчев*
Відповідальний за випуск *О. М. Маклюк*
Коректор *Ю. І. Головко*